

ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ

കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ

ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ
കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ

താളിളക്കം
2020

പേര്: ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ

ഭാഷ: മലയാളം

വിഭാഗം: നാട്യശാസ്ത്രം

രചന: കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ
കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ

വാസുദേവം നമസ്തു ഭാസുരാകാരമീശ
രം ഹസ്തമുദ്രാഭിധാനാദീൻ വിസ്തരേണ ബ്ര
വീമ്യഹം ൧

സുന്ദരസ്വരൂപനായ ശ്രീനാരായണനെ നമസ്കരി ചിട്ട കൈമുദ്രകളുടെ പെര മുത
ലായ്തിനെ ഞാൻ വിസ്താരമായി പറയുന്നു.

ഹസ്തഃപതാകൊ മുദ്രാഖ്യഃ കടകൊ മുഷ്ടിരി
ത്യപി കർത്തരീമുഖ സംജ്ഞശ്ച ശുകതുണ്ഡഃ

കപിത്ഥകഃ ൨ ഹംസ പക്ഷശ്ച ശിഖരൊ
ഹംസാസ്യഃ പുനരഞ്ജലിഃ അർദ്ധചന്ദ്രശ്ച

മുകരൌ ഭ്രമരഃ സൂചികാ മുഖഃ ൩

പല്ലവസ്തീ പതാകശ്ച മൃഗശീഷ്ഠാഹ്യയ

സ്മാപുനസ്സപ്പശിരസ്സഞ്ജ്ഞാ വർദ്ധമാന

ക ഇത്യപി ൪ അരാള ഊണ്ണനാഭശ്ച മ

കളഃ കടകാമുഖഃ ചതുർവിംശതിത്യതൈ

കരാ ശ്ലാസൃജ്ഞസമ്മതാഃ ൫

പതാകം മുദ്രാഖ്യം കടകം മുഷ്ടി കർത്തരീമുഖം ശുകതുണ്ഡം കപിത്ഥകം ഹംസപ
ക്ഷം ശിഖരം ഹംസാസ്യം അഞ്ജലി അർദ്ധചന്ദ്രം മുകരം ഭ്രമരം സൂചികാമുഖം പ
ല്ലവം ത്രിപതാകം മൃഗശീഷ്ഠം സപ്പശിരസ്സു വർദ്ധമാന കം അരാളം ഊണ്ണനാ
ഭം മുകുളം കടകാമുഖം ഇങ്ങിനെ ഇരുപത്തിനാലു കൈകളാണു മുഖ്യമായിട്ടുള്ളതു.

നമിതാനാമികാ യസ്യ പതാക സ്തകരസ്യ

തഃ സുയ്യോരാജാ ഗജസ്സിംഹ ഋഷഭോഗ്രാ

ഹ തൊരണൌ ൬ ലതാ പതാകാ വീചി

ശ്ച രഥ്യാ പാതാള ഭ്രമയഃ ജഘനം ഭാജനം

ഹർമ്മ്യം സായം മാദ്ധ്യാദിനം ഘനം ൭ വ

ന്ദീക മുരദാസശ്ച ചരണം ചക്രമാസനം

അശനിശ്യാപുരം ശൈത്യം ശകടം സൌര്യ

കണ്ണുകൌ ൮ കവാട മുപധാനഞ്ച പരി

ഘോംഘ്രി ലതാപ്തളെ ഷശ്ശ്രിംശൽ ഭരതൈ

നൊക്താഃ പതാകാ സ്തംഭയാ കരാഃ ൯

ദിവസൊ ഗമനം ജീഹ്വാ ലലാടം ഗാത്ര

മെവച ഇവശബ്ദശ്ച ശബ്ദശ്ച ദൂത

സൈകതപല്ലവാഃ ൧൦ അസംയുക്ത പ

താകാഖ്യാ ദശഹസ്താ സ്തമീരിതാഃ-

മൊതിരവിരൾ മദ്ധ്യത്തിൽ മടക്കിയാൽ അതിന്നു പ താക മുദ്ര എന്ന പെര-
ആദിത്യൻ രാജാവു ആനസിം ഹം കാള മുതല തൊരണമാല വള്ളി കൊടിക്കൂറ
തിരമാ ല വഴി പാതാളം ഭൂമി നാഭിപ്രദേശം പാത്രം മാളിക സ സ്വയാ മദ്ധ്യാഹ്നം
മൌലം പുറം തൊട ഭൂതൻ സഞ്ചാരം ചക്രം പീഠം വജ്രായുധം ഗൊപുരം ശൈ
ത്യം വണ്ടി ശാന്തം കടിലം വാതിൽ തലയണ കിടങ്ങുകാല തഴു ത ഈ ൩൬
പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ദിവ സം ഗമനം നാവ നെറ്റി ശരീരം എന്ന
പോലെ ഏ ന്നത ശബ്ദം ദൂതൻ മണൽതിട്ട തളിര ഈ ൧൦ പദാ ർത്ഥങ്ങളെ ഒരു
കൈകൊണ്ടും പതാകമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

അംഗുഷ്ഠസ്യതു തജ്ജന്യാ യദ്യഗ്രൊ മിളി

തൊ ഭവേൽ ൧൧ ശേഷാവിശ്ലഥിതാ യ

സ്യ മുദ്രാഖ്യസ്തകരൊമതഃ വർണ്ണം ചല

നം സ്വർണ്ണമുദ്രസ്താഭ്ര വിസ്മൃതിഃ ൧൨

സർവ്വം വിജ്ഞാപനം വസ്തു മൃത്യുശ്ചധ്യാ

ന മെവച ഉപവീത മുജ്ജഃ പ്രൊക്താ മു

ദ്രാഖ്യാസ്യത്രയൊദശ ൧൩ ഹസ്താസ്തു സം

യുതാഃ പ്രൊക്താ നാട്യസിദ്ധാന്ത വെദിഭിഃ

ചിത്തം ചിന്താഭിലാഷശ്ച സ്വയഞ്ചൈ

വ തഥാസ്മൃതിഃ ൧൪ പുനഃ ജ്ഞാനഞ്ച സൃ

ഷ്ടീശ്ച പശ്ചാൽ പ്രാണപരാഭവൌ ഭാ

വ്യർത്ഥശ്ചനന്തർത്ഥശ്ച ചതുർഥി ദ്വാദശൊപി

താഃ ൧൫ അസംയുക്താ മുനീന്ദ്രെസ്തു ക

രാ മുദ്രാഹയാ സുതാഃ

ചുണ്ടൽവിരളിന്റെയും പെരുവിരളിന്റെയും അ ഗ്രങ്ങൾ തമ്മിൽ തൊടുകയും ശൈ
ഷം വിരലുകൾ തൊടിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിനുമുദ്രാഖ്യാമുദ്ര എ ന്ന
പെര. വർണ്ണം ചലനം സ്വർണ്ണം സമുദ്രം എടതി അടിയു മറതി എല്ലാമെന്ന അറി
യിക്ക സാധനം മരണം ധ്യാനം ചുണ്ടല നേരേള്ളത ഈ ൧൩ പദാർത്ഥങ്ങളെ
രണ്ടുകൈകൊണ്ടും മനസ്സു വിചാരം ആഗ്രഹം താൻ സ്തരണം ജ്ഞാനം സൃഷ്ടി
പ്രാണൻ പരിഭവം വ രവാന്തള്ളത ഇല്ലെന്നുള്ളത ആയികൊണ്ടെന്ന ഈ ൧൨

- പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും മുദ്രാഖ്യമുദ്രയിൽ കാട്ടണം

അംഗുഷ്ഠാമലി മൂലത്തു സംസ്തശൈദ്യദി മ

ധ്യമാം ൧൬ മുദ്രാഭിധാന ഹസ്തസ്തകടകഖ്യാം

വ്രജൈത്തദാ വിഷ്ണുഃ കൃഷ്ണോ ഹലീബാണഃ
 സ്വണ്ണം രൂപ്യം നിശാചരീ മഠ നിദ്രാപ്ര
 ധാനയൊഷിർ ശ്രീ വീണാതാരാസ്ര ഗുല്പ
 ലം രക്ഷഃ കിരീടം പരിഘം വിശേഷഃ
 സ്യന്ദനം പുനഃ മന്വ സഹാത്ഥോ വിംശ
 തികരാ സ്സംയുക്ത കടകാഹവയാഃ കസുമം
 ദപ്ലണം നാരീ ഹൊമ സ്വൈദൊല്പ വാച
 കം മൻ ശബ്ദസ്തുണീര സുരഭീ നിദ്രിഷ്ടാഃ
 കടകാഭിധാഃ അസംയുക്താഃ നവകരാ നാ
 ട്യശാസ്ത്ര വിശാരദദൈഃ ൨൦

മുദ്രാഖ്യമുദ്രവിടാതെ നടുവിരലിന്റെഅഗ്രം പെരുവ രലിന്റെ മുരടു തൊടീച്ചാൽ
 അതിന്ന കടകമുദ്ര എന്നുപേര. നാരായണൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ബലഭദ്രര ശരം സ്വഃ
 ണ്ണം വെള്ളി രാക്ഷസി ഉറക്കം മുഖ്യസ്ത്രീ ശ്രീഭഗവതി വീണ നക്ഷത്രങ്ങൾ മാല
 ഉല്പലം രക്ഷസ്സ കിരീടം ഗദായ യം വിശേഷം തേര ഒന്നിച്ചെന്നുത ഈ ൨൦ പദാ
 ത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും കസുമം കണ്ണാടി സ്ത്രീ ഹോമം വിശപ്പ അല്പമെ
 ന്നത യാതൊന്നെന്നത ആവനാഴി സൌരഭ്യമുള്ളത ഈ ൯ പദാത്ഥങ്ങളെ ഒര
 കൈകൊണ്ടും കടകമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

അംഗുഷ്ഠ സ്മജ്ജനീപാശ്ച മാശ്രിതൊംഗുല
 യഃ പരാഃ ആകഞ്ചിതാശ്ച യസ്യ സ്യസ്തു
 ഹസ്തോ മുഷ്ടിസംജ്ഞകഃ ൨൧ സുതൊപ
 വശ്ശാലാവണ്യം പുണ്യം ഭൂതശ്ച ബന്ധ
 നം യോഗ്യം സ്ഥിതിശ്ച ഗുൽഫഞ്ചകഷണം
 ചാമരം യമഃ ൨൨ പങ്കമൗഷധി ശാ

പൌച ഡൊളാദാനം പ്രദക്ഷിണം വന്ദ
 നം ത്യാഗ കന്തുച വിക്രമസ്തുപനം ത
 മാ ൨൩ ഉൽകീണം പ്രസവശൈവ ഹ
 സ്താസ്തേ പഞ്ചവിംശതിഃ മുഷ്ടിസംജ്ഞാ
 മുനീന്ദ്രെസ്തു സംയുക്താഃ പരികീർത്തി
 താഃ ൨൪ വൃമാത്ഥശ്ച ഭൃശാത്ഥശ്ച ധിഗ
 ത്ഥഃ സചിവസ്തുമാ ലംഘനം സഹനം
 ദാന മനുവാദൊ ജയം ധനുഃ ൨൫ അ
 സ്മുച്ഛബ്ദൈക വാക്യന്തു ജരാ ഹരണ ദൊ
 ജനെ ആയുക്ത മുഷ്ടി നാമാനഃ കരാഃ പ

ഞ്ച ദശൊദിതാഃ ൨൬

ചൂണ്ടൻവരലിന്റെ ഒരു അരുവിൽ പെരുവിരൾ തൊടുകയും മറ്റുള്ള വിരലുകളെല്ലാം മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്നു മുഷ്ടിമുദ്ര എന്നു പേര തെരതെളിക്കുന്നവൻ വരം സൗന്ദര്യം പുണ്യം ഭൂതം ബന്ധനം യോഗ്യത ഇരിപ്പു കാലിന്റെപുറവടി വലിക്കുക ചാമരം അന്തകൻ ചളി ഔഷധം ശാപം കൂഞ്ചല ദാനം പ്രദക്ഷിണം കഴിക്ക ഉപക്ഷിക്കുക കുന്തം വിക്രമം തപി ക്ക വിതരുക പ്രസവം ഈ ൨൫ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും വെറുതെ ഏറ്റവും ധിക്കരിക്ക മന്ത്രി അതിക്രമിക്ക സഹിക്ക ദാനം സമ്മതം ജയം വില്ലെന്തെങ്ങൾ ഒന്ന വാർദ്ധക്യം ഹരിക്ക ഭക്ഷണം ഈ ൧൫ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരുകൈകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രയിൽ കാട്ടണം -

കനീയസ്യുന്നതായുത്ര തിസ്രസ്യസ്സുന്നതാഃ

പരാഃ അംഗുഷ്ഠ സ്മജ്ജനീപാശം സംസൃഗേൽ ഭരദംഭാഃ ൨൭ കത്തരീമുഖമി
ത്യാഹു ഹസ്തനന്ത്രത്ത വെദിനഃ പാപഃ ശ്രമൊ ബ്രാഹ്മണശ്ച കീർത്തിഃ കംഭോഗ്രഹംവ്രതം ൨൮ ശുദ്ധിസ്സീരഞ്ച വംശശ്ച ക്ഷയാശ്രവണ ഭാഷണൈ ഗഭോവസാനമൃഗയാ നാട്യജൈർമ്മുനി പുംഗവൈഃ ൨൯ കർത്തരീമുഖഹസ്താസ്തു സംയുക്താഃ ഷോഡശസ്യതാഃ യുഷ്ടദന്തൈർക വചനംവചനം സമയഃക്രമഃ ൩൦ ബഹുക്തിരസ്മദർത്ഥശ്ച മർത്തേയാവക്രതം വിരൊധിതാ ബാലകൊ നകലശ്ചാപി നൃത്തജ്ഞൈസ്സമുദീരിതാഃ ൩൧ കത്തരീമുഖഹസ്താഖ്യാ അസംയുക്താഃ ദശൈവഹി ചെറുവിരൾ പൊക്കിയും പിന്നത്തെ മൂന്നു വിരലുകൾ അല്പം മടക്കിയും പെരുവിരലിന്റെ തലയെ ചൂണ്ടൻ വിരലിന്റെ തലയിൽ ഒരു ഭാഗത്ത തൊടിക്കയും ചെയ്താൽ അതിന്നു കത്തരീമുഖമുദ്ര എന്നു പെരപാപം തളച്ച ബ്രാഹ്മണൻ യശസ്സു ആനയുടെ കംഭം ഭവനം വ്രതം ശുദ്ധി തീരം വംശം വിശപ്പുകെൽക്കുക പരക ഗർഭം അവസാനം നായാട്ട ഈ ൧൬ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും നീയു വാക്ക സമയ ഭദ്രം ബഹുവചനം എങ്ങൾ മനുഷ്യൻ മുഖം വിരൊധം കട്ടി കീരി ഈ ൧൦ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും കത്തരീമുഖമുദ്രയിൽ കാട്ടണം ഭൂലതെ വയദാ വക്ത്രാ തജ്ജന്യംഗുഷ്ഠ സംയുതാ ൩൨ നമിതാനാമികാ ശൈഖ്യ കഞ്ചി

തൊ ദഞ്ചിതെ തദാ ശ്രുകതുണ്ഡക മിത്യാഹു
 രാചായ്യാ ഭരതഞ്ചഭാഃ ൩൩ ഹസ്തോയ മ
 ഭുഗെ ചൈവ പക്ഷിണ്യേവ പ്രയുജ്യതെ
 ചൂണ്ടൻ വിരലിനെ പുരികം പോലെ വളക്കുകയും പവിത്രവിരൽ മടക്കി അതി
 നെൽ പെരുവിരൽ വെക്കുക യും മറ്റു വിരലുകൾ പൊങ്ങിച്ചുമടക്കയും ചെയ്താൽ
 അതിന്നു ശ്രുകതുണ്ഡമുദ്ര എന്നു പേര - ആനതൊട്ടി പ ക്ഷി ഈ രണ്ടു പദാർത്ഥ
 ങ്ങൾ മാത്രമെ ഈമുദ്രയിൽ കാട്ടേണ്ട തുള്ളി. അതുകൾ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും കാട്ടെ
 ണ്ടതാണ.

നമിതാനാമികാ പൃഷ്ഠമംഗുഷ്ഠായദി സം
 സ്തൃശേൽ ൩൪ കനിഷ്ഠികാസ്യ നഗ്രാച യ
 സ്തീംസ്തു സ കരസ്യതഃ കപിത്ഥാഖ്യശ്ച വി
 ദ്വരന്ദിഃ നൃത്തശാസ്ത്ര വിശാരദൈഃ ൩൫
 വാഗുരാ സംശയഃ പിഞ്ചരാ പാന സ്തശ്ശാ
 നിവർത്തനം ബഹിഃ പൃഷ്ഠവതരണൈ പദ
 വിന്യാസ ഇത്യാപി ൩൬ സംയുക്താസ്തു കപി
 തഥാഖ്യാ ദശഹസ്താസ്തുമീരിതാഃ □ □ □ □

പവിത്രവിരൽ മടക്കിയും അതിൻമേൽ പെരുവിരൽ തൊടിച്ച് ചെറുവിരൽ നല്ലവ
 ണ്ണം മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്ന് കപിത്ഥമുദ്ര എന്ന് പേര് - വല സംശയം
 പീലി കടിക്കു തൊടുക മടക്കുക പുറഭാഗം വഴിയെ പുറം എറങ്ങുക കാലടി വെ
 ക്കുക ഈ മൂന്നു പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും കപിത്ഥ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

അംഗുല്യശ്ച യഥാപൂർവ്വം സംസ്ഥിതാ യദി യ
 സ്യതു സഹസ്തോ ഹംസപക്ഷ്യാഖ്യോ ഭ
 ണ്യതെ ഭരതാദിഭിഃ ൩൭ ചന്ദ്രോ വായു
 മ്ബന്ധശ്ച ദൈവപർവ്വത സാനവഃ നി
 ത്യബാസവ ശയ്യാശ്ച ശിലാ സുഖമുരസ്തൃ
 നം ൩൮ വസനം വാഹനം വ്യാജ ശ്ലയ
 നം പതനം ജനഃ താഡനം ഛാദനഞ്ചൈ
 വ വ്യാപനം സ്ഥാപനം തഥാ ൩൯ ആ ത
 നം നമനഞ്ചാഥ മജ്ജനം ചന്ദനം തഥാ
 ആലിംഗനഞ്ചാനയാനം പാലനം പ്രാപ
 ണം ഗദാ ഭുവ കപോല മംസഃ കേശശ്ച
 വിധേയാനഗ്രഹൗ മുനിഃ ഇതി ശബ്ദോഭി
 ധേയശ്ച മത്സ്യപൃജന കരപാഃ ൪൩ ഹം

സപക്ഷ്യാഖ്യ ഹസ്താസ്തു ചത്വാരീംശ ദ്വ
 യൊത്തരാഃ സംയുക്താ നാട്യ ശാസ്ത്രജ്ഞൈഃ
 കഥിതാ മുനിപുംഗവൈഃ ര്വ യുഷ്മൽ ബ
 ഹുക്രതി ഖശീഗൗരൾ ഇദാനി മഹമഗ്ര
 തഃ പരശ്രുഹെതിരാഹ്വാനമുൽസംഗപ്രാപ്തി
 വാരണൈ ര്വദ്ര ആയുക്ത ഹംസപക്ഷ്യാ
 ഖ്യോ ഹസ്താ ഏകാദശസ്യതാഃ

വിരലുകളെല്ലാം ഉള്ളപ്രകാരം തന്നെ നിർത്തിവെച്ചാൽ അതിന് ഹംസപക്ഷ്മൂഢ്ര എന്ന പേര് - ചന്ദ്രൻ വായു കാമദൈവൻ ദൈവന്മാരെ പദ്മംതം കൊടുമുടി എല്ലായ്പ്പോഴും ബന്ധുക്കൾ കിടക്ക ശിലാ സൌഖ്യം മാറ സൂനം വസ്ത്രം എടുക്കുക വ്യാജം കിടക്കുക വീഴുക ജനം അടിക്ക മരവ വ്യാപിക്ക സ്ഥാപിക്ക വരിക നമസ്കാരം കളിക്കുക ചന്ദനം ആലിംഗനം പിന്നാലെ പൊക രക്ഷിക്കുക പറഞ്ഞയക്കുക ഗദാ കവി ശിരടം ചുമല തലമുടി വിനയമുള്ളവൻ അനുഗ്രഹം മഹർഷി ഇപ്രകാരം എന്ന മത്സ്യം പൂജിക്കുക ആമ ഈ രവ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൾകൊണ്ടും നിങ്ങൾ വാള കൊപം ഇപ്പോൾ ഞാൻ എന്ന മുനിൽ എന്ന വെണ്മഴു ജ്വാലാ വിളിക്കുക സമീപപ്രാപ്തി തടുക്കുക ഈ ഗുഹ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷ്മൂഢ്ര യിൽ കാട്ടണം.

പുരതൊ മദ്ധ്യമാഞ്ചാപി പൃഷ്ഠതസ്തുജ്ജ
 നീനയെൻ ര്വ കപിത്വ ഹസ്തസ്തു ത
 ദാ പ്രാപ്തയാൽ ശിഖരാദിദാം സഞ്ചാരം
 ചരണൗ നെയത്ര ദർശനം മാഗ്ഗ്മാഗ്ഗ്ണൈ
 ര്വ കണ്ണൗ പാനം കരാശ്ചാഷ്ടൗ സം
 യുക്ത ശിഖരാസ്യതാഃ

കപിത്വ മുദ്രയെ വിടാതെ നടുവിരലിനെ മുമ്പോട്ടും ചൂണ്ടൻവിരലിനെ വഴിയൊട്ടും നിർത്തിയാൽ അതിന് ശിഖരമൂഢ്ര എന്ന പേര് - നടുക്കുക കാലുകൾ കണ്ണുകൾ കാണുക വഴി അന്വേഷണം ചെയ്തുകൊടുക്കുക ഈ എട്ടു പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ശിഖരമൂഢ്രയിൽ കാട്ടണം.

സന്നതാ ശ്വലദാഗ്രാഃ സ്യസ്യജ്ജന്യംഗു
 ഷ്ടമാദ്ധ്യമാഃ ര്വ ഇതരൈ ചൊന്നതൈ യ
 ത്ര ഹംസാസ്യം തദുദീരീതം കനീനികാ മൃ
 ദുച്ഛുഭിഃ പാണ്ഡരൊ നീലലോഹിതൈ ര്വ
 കരണാ രൊമാരാജീശ്വ സംസ്യതാ മുനിപും
 ഗവൈഃ ഹംസാസ്യ ഹസ്താ നൃത്തജ്ഞൈ

രഷ്ട്രാവേവ ഹി സംയുതാഃ ൫൦ വഷാരംഭഃ
കേശരൊമ രെഖാത്രീവലി രിത്യപി അ
സംയുക്താസ്തു ചത്വരൊ ഹംസാസ്യോഖ്യാഃ
കരാസ്തുതാഃ ൫൧

ചുണ്ടൻ വിരലും പെരുവിരലും നടുവിരലും അഗ്രത്തിങ്കൽ തൊടിക്കുകയും അഗ്രങ്ങൾ ഇളക്കുകയും മറ്റുള്ള വിരലുകൾ പൊങ്ങിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്നു ഹംസാസ്യമുദ്ര എന്നു പെര-ദൃഷ്ടി മാർവം പൊടി വെളുത്തത് നീലിച്ചത് ചുക്നത് കരുണ രൊമരാജി ഈ വൃപദാർമ്മങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും വഷാരംഭം തലമുടി രെഖ വയറ്റത്തുള്ള ഒടികൾ ഈർപദാർമ്മങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും ഹംസാസ്യമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

കരശാഖാസ്തു വിശിഷ്ടാ മദ്ധ്യം ഹസ്തത
ലസ്യതു കിഞ്ചിദാകഞ്ചിതം യസ്യ ലുഠിതം
സൊജ്ഞലിഃ കരഃ ൫൨ പ്രവഷം വമനം
വഹ്നിഃ പ്രവാഹഃ പ്രസ്വനഃ പ്രഭാ മൂർച്ഛ
ജഃ കണ്ഡലഞ്ചൈവ സന്താപഃ സഭ്രമസ്തു
ദാ ൫൩ നദീ സ്നാനം പ്രവാഹശ്ച ഭയീ
രം നാട്യകൊവിദൈ സംയുക്താഞ്ചലിനാ
മാനൊ ഹസ്താഃ പഞ്ചദശാ മിതാഃ ൫൪ അ
യുക്താഞ്ചലി നമാനാവുഭാവവകരൗ
സ്തുതൗ ശാഖാ ക്രൊധശ്ച വിദ്വത്ഭിന്നാ
ദ്യശാസ്തു വിശാരദൈഃ ൫൫

വിരലുകളെല്ലാം തമ്മിൽ തൊടിക്കാതെ നിത്തുകയും കയ്യിന്റെ അടി കുറഞ്ഞാൻ മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന് അഞ്ചലിമുദ്ര എന്നു പെര-അതിവഷം ഛരഭി അഗ്നി കുതിര കഠിനശബ്ദം പ്രകാശം തലമുടി കണ്ഡലം ചൂട പരിഭ്രമം എല്ലായ്പ്പോഴും എന്ന നദി സ്നാനം ഒലിപ്പുചോര ഈ മദ്രപദാർമ്മങ്ങളെ രണ്ട് കൈകൊണ്ടും മരക്കൊമ്പ് ദേഷ്യം ഇത് രണ്ടും ഒരു കൈകൊണ്ടും അഞ്ചലിമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

അംഗുഷ്ഠം തജ്ജനിഞ്ചാപി വജ്ജയിത്വൈത
രാഃക്രമാൽഹുഷദാകഞ്ചിതായത്ര സൊർദ്ധ
ചന്ദ്രകരസ്തുതഃ ൫൬ യദ്യത്ഥം ശ്വ കിമത്ഥം
ശ്ച വൈവശ്യഞ്ചത്ഥം നഭസ്മലം ധന്യോദൈ
വംസതിശ്ചാപിതൃണം പുരുഷകന്തളം ൫൭
സംയുക്തസ്താർദ്ധചന്ദ്രാഖ്യാ ഹസ്താ നവ

സമീരിതഃ പ്രസ്ഥാനം മന്ദഹാസശ്ച കിം
ശബ്ദശ്ചാപി കത്സനം ദ്രവ്യ അസംയുക്താ
ബ്ചന്ദ്രാവ്യാശ്ചത്വാരഃ സംസ്കൃതാഃ ക
രാഃ

പെരുവീരലും ചുണ്ടൻ വീരലും ഒഴിച്ചു ശേഷമുള്ളവ ക്രമത്താലെ കുറഞ്ഞാനു മട
ക്കിയാൽ അതിന് അ ബ്ചന്ദ്ര മുദ്ര എന്നു പെര - എങ്കിൽ എന്ത് എന്തിനാ യി
കൊണ്ടെന്ന പാരവശ്യം ആകാശപ്രദേശം സൂക്ര തി ദൈവം ഓർമ്മതു പുല്ലു പുരു
ഷന്മാരുടെ തലമുടി ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈ കൊണ്ടും പുറപ്പാട് മന്ദ
ഹാസം എന്തെന്ന നിന്ദാ ഈ ര് പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും അബ്ചന്ദ്ര
മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

മദ്ധ്യമാനാമികാ നഖ്രെ അംഗുഷ്ഠോപി പ
രസ്തരം ദ്രവ്യ യദ്യാരഭേരൻ സ്സഹായ മുക്
രസ്തകരൊമതഃ ദംഷ്ട്രാ വിധയാഗോ ജംഘാ
ച നിതംബോ വെദ സോദരൗ ദ്രവ്യ സ്തം
ഭശ്ചാലുഖലനം വെഗീ പിശാചഃ പുഷ്ടിരി
ത്യപി ഏകാദശ സമാദിഷ്ടാസ്സംയുക്ത
മുകരാഃ കരാഃ ദ്രവ്യ വിമതൊ ഭ്രമരോ ര
ശ്ഠിഃകൊപസ്സഷ്ട ച കങ്കണം ഗ്രിവാംഗ
ദം നിഷ്ഠൈപിത്യയുക്ത മുകരാനവ ന്ദ

നടുവീരലും മോതിരവീരലും പെരുവീരലും മടക്കി അവറ്റുകളുടെ അഗ്രം തൊടുവാൻ
ആരംഭിക്ക തക്കവെ ണ്ണം നിർത്തിയാൽ അതിന്നു മുകരമുദ്ര എന്നു പെര -ദം ഷ്ടാ
വീരഹം കണങ്കാല അരപ്രദേശം വെദം സോദരൻ തുണ ഉരള വെഗമുള്ളവൻ പി
ശാച പുഷ്ടി ഈ ഗുഹ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും അനിഷ്ടൻ വണ്ട രശ്മി
കൊപം നല്ലത വള കഴുത്ത തൊളവള നി ഷ്ഠയം ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു
കൈകൊണ്ടും മുകരമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

നമിതാ തലജനി യസ്യ സ ഹസ്ത്യാ ഭ്രമ
രാഹ്വായഃ ഗുരുൽ ഗാനം ജലം ചരത്രം ദന്തി
കണ്ണൗമനീഷിഭിഃ ന്ദ്ര ഭ്രമരാഖ്യാസ്തു സം
യുക്താ ഹസ്ത്യാഃ പഞ്ച സമീരിതാഃ ഗന്ധ
ദ്വ്യാ ജന്മ ഭീതിശ്ച ദൈവനം നാട്യകൊവി
ദൈഃ ന്ദ്ര ഭ്രമരാഖ്യാസ്തസംയുക്താ ശ്ച
ത്വാരസ്തമുദീരിതാഃ

ചുണ്ടൻ വീരൽ നടുവീരൽ മടക്കിയാൽ അതിന്നു ഭ്രമ രമുദ്ര എന്നു പെര - ചിറക

പാട്ടു ജലം കട ആനച്ചെ വികൾ ഈ ഭൂ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ഗന്ധർവ്വൻ ഉണ്ടാക ഭയം കരയുക ഈ രൂ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും ഭ്രമരമുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

മധ്യമാനാമികാ പൃഷ്ഠ മംഗുഷ്ഠോ യദി
സംസ്വഗെൽ നൃന്ദ കനിഷ്ഠികാ കഞ്ചിതാ
ച സൂചീമുഖകരസ്തു സഃ ഭിന്നമുല്പതനം
ലോകോ ലക്ഷ്മണഃ പാതമന്യതഃ നൃർ മാ
സോ ഭൂശിമിലം വാലോ യുക്താസ്സൂചീമു
ഖാദശ ഏകഃ കഷ്ടം ജഡൊന്യശ്ച ബഹു
ക്തിഃ ശ്രവണം കലാ നൃഭി പുരാ യമമതൈ
രാജ്യശ്ച കിഞ്ചിത്സാക്ഷി ഹിരാസനം ആശ
ച്ഛ ഗച്ഛ യുദ്ധായ സൂചീമുഖകരാ സു
താഃ നൃന്ദ ഷൊഡശൈവഹി നാട്യജൈന്ത
രസംയുക്താ മനീഷിഭിഃ

നടുവിരലും മൊതിരവിരലും മടക്കി അതുകൂടെ പുറത്തെ പെരുവിരൽ ചെർക്കയും ചെറുവിരൽ നല്ലവണ്ണം മടക്കുകയും ചെയ്താൽ അതിന്ന് സൂചീമുഖമുദ്ര എന്നു പേര - ദൈദിച്ചത് മെല്ലട്ടു ചാടുക ലോകം ലക്ഷ്മണൻ പതനം മറ്റൊന്നു മാസം പുരികം ശിമി ലം വാല് ഈ ൧൨ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ഒരത്തൻ കഷ്ടം ജഡം അന്യൻ ബഹുവചനം ചെവി കല പണ്ട് ഇവർ രാജ്യം അല്പം സാക്ഷി നിരസിക്ക വാ എന്ന് പൊ എന്ന് ഈ ൧൩ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും സൂചീമുഖ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

മുലഞ്ചാനാമികാംഗുല്യാ അംഗുഷ്ഠോ യദി
സംസ്വഗെൽ നൃന്ദ യസ്തിംസ്തു നൃന്ത
ശാസ്ത്രജൈന്തഃ പല്ലവഃ സ കര സൃതഃ വ
ജ്രം പദ്മതന്ത്രംഗഞ്ച ഗൊകണ്ഠു നെത്രദീ
ശ്ലീമാ നൃന്ദ മഹീഷഃ പരിഘഃ പ്രാസോ
ജന്തുശൃഗശ്ച വെഷ്ടനം സംയുക്തപ
ല്ലവാഖ്യാസ്തു കരാ നവ സമീരിതാഃ നൃൻ ഭൂ
രം പത്രഞ്ച ധൃമശ്ച പുഹരം വെത്രഞ്ച
ശാലയാഃ അയുക്തപല്ലവാഖ്യാസ്തു ഹസ്താഃ
ഷൾ സമുദീരിതാഃ ൭൨

പെരുവിരൽ മൊതിരവിരലിന്റെ മുരട്ടു ചെത്താൽ അതിന്ന് പല്ലവമുദ്ര എന്ന് പേര് - വജ്രായുധം കൊടുമുടി പശുചെവികൾ കണ്ണിന്റെ നീളം പൊത്ത ആയുധവി

ശേഷം കന്തം ജന്തുക്കളുടെ കൊമ്പ് ചുറ ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ദൂരം ചപ്പു പുക വാലച്ചുരക്കൊല ധാന്യവിശേഷങ്ങൾ ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും പല്ലവ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

അംഗുഷ്ഠം കഞ്ചിതാകാരസ്തുജ്ജനീ മൂലമാ
ശ്രീതഃ യദി സ്യാൽ സ കരഃ പ്രൊക്കതാ
ശ്രീപതാകാ മുനീശ്വരൈ ഛൈ അസ്തമാദിര
യെ പാനം ശരീരം യാചനം ബുധഃ ഷ
ഡൈതശ്രീപതാകാഖ്യാസ്തംയുക്താസ്തംസ്മൃ
താകരാഃ ഞ്

പെരുവിരൽ കുറഞ്ഞൊന്നു മടക്കി ചുണ്ടൻ വിരലിന്റെ ഒരു മുരട്ടു ചെത്താൽ അതിന്നു ശ്രീപതാകമുദ്ര യെന്ന പെര - അസ്തമാനം ആദി എടൊ എന്ന പാനം ശരീരം യാചിക്ക ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടു ശ്രീപതാക മുദ്രയിൽ കാട്ടണം

മദ്ധ്യമാനാമികാ മദ്ധ്യമംഗുഷ്ഠായദി സം
സ്തംഗൽ മൃഗശീഷ്ക ഹസ്തോയം കഥി
തഃ കവിപുഗവൈഃ ഞ് അയുക്ത ഏ
വ ഹസ്തോയം മൃഗൈ ച പരമാത്മനെ
നടുവിരലും മൊതിരവിരലും അല്പം മടക്കി അവ റുകളുടെ ഉള്ളിൽ നടുവിലെ രെഖ യൊട പെരുവിര ലിന്റെ തല തൊടിച്ചാൽ അതിന്നു മൃഗശീഷ്കമുദ്ര എന്ന പെര - മൃഗം പരമാത്മാവ ഈ ൨ പദാർത്ഥങ്ങളെ മൃഗശീഷ്കമുദ്രയിൽ കാട്ടണം. ഇതു കൾ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ആകുന്നു.

സ്തംഗൽ പ്രദേശിനീ യത്ര രെഖാമംഗു
ഷ്ഠ മദ്ധ്യഗാം ഞ് കഞ്ചിതൊദഞ്ചിതാ
ശ്ലേഷാ സ്തഹസ്തോ വർദ്ധനകഃ സ്ത്രീ
കണ്ഡലം രത്നമാലാ ജാനയോഗീച ദുന്ദ
ഭീഃ ഞ് ആംബഷ്യാപി ച ഹസ്താഃ ഷൾ
സംയുതാ വർദ്ധനാകാഃ ആവത്തൊ നാഭി
കൂപൗ ച ത്രയൊ ഹസ്താസ്തസംയുതാഃ

ചുണ്ടൻവിരല പെരുവിരലിന്റെ നടുവിലെ രെഖയിൽ ചെക്കും മറ്റുള്ള വിരലുകൾ ക്രമേണപൊങ്ങിച്ച് മടക്കയും ചെയ്താൽ അതിനെ വർദ്ധനക മുദ്ര എന്ന പെര - സ്ത്രീകളുടെ കണ്ഡലം രത്നമാല മുട്ട് യോഗി പെരുമ്പറ ആനക്കാരൻ ഈ ന് പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും ചുഴിപ്പ നാഭിപ്രദേശം കിണറ ഈ ൩ പദാർത്ഥങ്ങളെ ഒരു കൈകൊണ്ടും വർദ്ധന ക മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

തജ്ജനി മദ്ധ്യമാം രെഖാമാംഗുഷ്ഠോ യ
ദി സംസ്സുഗെൽ കഞ്ചിതൊദഞ്ചിതാശ്ചാ
ന്യാ അരാജസ്സു കര സ്മൃതഃ വ്യാ മൂഡൊ വൃ
ക്ഷശ്ച കീലശ്ച കശശ്ചാങ്കരഃ കരാഃ അ
രാജകാന്ത്യ പഞ്ചൈതെ കഥിതാ നാട്യകൊ
വിഭൈഃ വൃഹ

പെരുവിരൽ ചുണ്ടുവിരലിന്റെ നടുവിലെ രെ ഖയിൽ ചെത്ത് മറ്റുള്ള വിരലുകൾ
പൊങ്ങിച്ചു മട ക്കിയാൽ അതിന്ന് അരാജമുദ്രയെന്ന പെര് - മൂഡൻ വൃക്ഷം കുറ്റി
മൊട്ട മുള ഈ ൫ പദാർത്ഥങ്ങളെ അരാ ഉ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം - ഇതുകൾ രണ്ടു
കൈകൊണ്ടും കാ ഭേദങ്ങളാകുന്നു.

ഉൗണ്ണനാഭ പദാകരാഃ പഞ്ചാംഗുല്യശ്ച യ
ത്ര ഹി ഉൗണ്ണനാഭാഭീഡഃ പ്രൊക്തഃ സഹ
സ്ത്യാ മുനിപുഗവൈഃ വൃഹ തുരംഗശ്ച ഫ
ലം വ്യാഘ്രോ നവനിതം ഹിമം ബഹു
അംഭോജമുണ്ണനാഭാഖ്യാ ഹസ്ത്യാസ്സപൈവ
സംയുക്താഃ വ്യാ

വിരലുകളെപ്പോലും വണ്ണാന്റെ (എട്ടുകാലി) കാലുകൾ പൊലെ നിത്തിയാൽ അതിന്ന്
ഉൗണ്ണനാഭമുദ്ര എന്ന പെര് - കുതിര കായ നരി വെണ്ണ മഞ്ഞ വളരെ താ മരപ്പൂവ്
ഈ ൭ പദാർത്ഥങ്ങളെ രണ്ട് കൈകൊണ്ട് ഈ ണ്ണനാഭ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം.

പഞ്ചനാമാംഗുലീനാഞ്ച യദ്യഗ്രൊമിളിതൊ
ഭവേൽ സുഷ്ടു യത്ര ച വിജ്ഞൈയൊ മുക്
ളാഖ്യ കരൊ ബുധൈഃ വൃഹ സ്വഗാലൊ
വാണൊരൊ മ്ലാനിർവ്വിസ്മൃതിർമ്മുകുളാഹായഃ
ചത്വാര ഏവ ഹി കരാഃ കഥിതാ നാട്യവെ
ദിഭിഃ വൃഹ

അഞ്ചുവിരലുകളുടെയും അഗ്രങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം ചെ ത്താലതിന്ന് മുക്ളമുദ്ര എന്ന
പെര് - കുറുക്കൻ വാ നരൻ വാട്ടം മരക്കുക ഈ ൪ പദാർത്ഥങ്ങളെ മുക്ളമുദ്ര യിൽ
കാട്ടണം.

മദ്ധ്യമാ തജ്ജനിമദ്ധ്യമാംഗുഷ്ഠഃ പ്രവിശെ
ദ്യദി ശ്ലേഷാസ്സന്നമിതാ യത്ര സഹസ്തഃ
കടകാമുഖഃ വൃഹ കഞ്ചുകഃ കീങ്കരഃ ശു
രൊ മല്ലൊ ബാണവിമൊചനം ബന്ധ
നശ്ച ഷഡൈതെ സ്യഃ സംയുക്താഃ കട

കമുഖാഃ വൃർ

നടുവിരലിന്റെയും ചുണ്ടൻ വിരലിന്റെയും നടു വിൽ പെരുവിരൽ ചെർത്ത് മറ്റുള്ള വിരലുകൾ മട ക്കിയാൽ അതിന്ന് കടകാമുഖമുദ്ര എന്ന പെര് - മുറി ക്കപ്പായം ദ്രത്യൻ ശൂരൻ മല്ലൻ ശരംവിടുക കെട്ടുക ഈ ആറുപദാത്മങ്ങളെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും കടകാമുഖ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം

□ സംബുദ്ധാ വചിഹസ്തേ ചഹംസപ

ക്ഷകരസ്തതഃ നിശ്ചയെ ശ്രകതുണ്യാഖ്യാ ക

രഃസംയുത എവ ഹി വൃദ്ര

സംബൊധനയും ഹസ്തവും ഹംസപക്ഷ മുദ്രയിൽ കാട്ടണം. നിശ്ചയമെന്നുള്ളത രണ്ടുകൈകൊണ്ടും ശ്രക തുണ്യാമുദ്രയിൽ കാട്ടണം-

ഇതി ഹസ്തലക്ഷണ ദീപികായാം

പ്രഥമഃ പരിചൈരദഃ

സമാന മുദ്രാഃ

സമീപ സമയൌ തുല്യൌ സമൌ ദാനവ

കൌണപൌ സരൌ ജലേ തുല്യഹസ്തൌ

തുല്യൌവരണ വാരിധീ വൃന്ത ലാവണ്യ

ഭ്രഷണൈതുല്യേ ചിത്തബുദ്ധി സമാനകൈ

ക്രൂരശത്രു സമകരൌ സമൌസൈനിക

ശ്രൂദ്രകൌ വൃ൭ സമഹസ്തൌ സിദ്ധപാ

ദൌ തുല്യൌനിശ്വാസ ഗൽഗദാ ജ

യശക്തീ തുല്യഹസ്തൌ തുല്യൌ പുണ്യമ

ണാവുദാ വൃവൃ തമ സ്ത്രീയാമെ ദ്വേ തു

ല്യൌതുല്യൌച ദ്രവ്യനിശ്ചയൌപീയുഷ മദ്യ

തുല്യേദ്വേ അല്പബിന്ദു സമാനസകൌ വൃൻ

ജ്വാലാധുമൌ തുല്യഹസ്തൌ ജേഷ്ടഭീ

മൌ സമാനകൌ നകലാ ഭരതസ്തുല്യൌ

സമൌവിജയ ലക്ഷണൌ ന്ന ശത്രുഘ്ന

സഹദൈവൌച തുല്യേപാലന കമ്ബണി

ധജദണ്ഡൌ തുല്യഹസ്തൌ സമാനെ ദപ്

യൌവനെ ന്ന തുല്യേ സമമാഹ വൈവ

ശ്യേ സമെ പാതാള ഗഹവര മാസ പക്ഷൌ

തുല്യഹസ്തൌ സഭാ ദൈശൌ സമാനകൌ ന്ന

പാശ പ്രമൊദൌ തുല്യൌ ദൌ സമാനെ

സ്വർസംഗതി സമാനൌ ധന്യഗംഭീരൌ
 സ്വനവാദ്യേ സമാനകൈ ന്ന പുജാ ഭക്തി
 തുല്യ ഹസ്തേ സമാനൌ സുഹൃദാശ്രയൌ
 വിസ്താര ശയ്യേ ദ്വേ തുല്യേ കല്പഷവ്യാകലൌ
 സമൌ നർ സമാനൌ ചാരസഞ്ചാരൌ
 തുല്യേ തു ധനഹാടകൈ ബിംബ ഖൈഃ ച
 തുല്യൌ ദ്വൌ സന്ദേഹവിപരീതകൌ ന്ദ്ര
 മഹീനിവർത്തനൈ തുല്യേ പുരാതദ്വാചകൈ
 സമേ ഗൌ ദക്ഷിണൈ തുല്യഹസ്തേസ
 മൌ രജക കിങ്കരൌ ന്ന റൂ കചൌ തു
 ല്യഹസ്തൌ ദ്വൌ കീലസൂചീ സമാനകൈ
 തന മ്ളാനി തുല്യഹസ്തൌ കഥിതാനാട്യ
 വെദിഭിഃ ൧൦൦

സമീപവും സമയവും - അസൂരനും രാക്ഷസ നും - പൊയ്ക്കയും ജലവും - വരണ
 നും സമുദ്രവും - സൗന്ദര്യവും - അലങ്കാരവും - മനസ്സും ബുദ്ധിയും - ക റിനനും
 ശത്രുവും- സേനയും ശൂദ്രനും - സിദ്ധനും പാടവും - ദീർഘശ്വാസവും - എടത്തൊ
 ണ്ടവിറച്ച ശ ബ്ധിക്കലും - ജയവും ബലവും - പുണ്യവും ഗുണവും - ഇരിട്ടും രാത്രിയും
 - ഉറപ്പും നിശ്ചയവും - അമൃതം മദ്യവും- ജലബിന്ദുവും അല്പവും- ജ്വാലയും പുകയും,
 ജ്യേഷ്ഠനും ഭീമനും- നകലനം ഭരതനും- അജ്ജന നും ലക്ഷ്മണനും- ശത്രുഘ്നനും
 സഹദേവനും- ല ക്ഷണവുംകമ്ബവും- കൊടിമരവും വടിയും- അഹങ്കാ രവുംഐയാ
 വനവും- മൊഹാലസ്യവും വിവശതയും- പാതാളവും ഗുഹയും- മാസവും പക്ഷവും-
 സഭയും ദേശവും- കത്തിനൊകയും കയറും- തൊടുകയും സം ഗതിയും- ധന്യനും
 ഗംഭീരനും- ശബ്ദവും വാദ്യവും പൂജയും ഭക്തിയും- ബന്ധവും ആശ്രയവും- വിസ്താ
 രവും കിടക്കയും- കലങ്ങിയതെന്നും പരവശതയും- ചാരപുരുഷനും സഞ്ചാരവും-
 ധനവും പൊന്നും- ബിംബവും പലിശയും- സംശയവും വിപരീതവും- ഭൂമിയും നി
 വൃത്തിക്കയും- പണ്ടെന്നും അതെന്നും- പശുവും തെക്കങ്ങിക്കും- വണ്ണത്താനും ഭൃത്യ
 നും- പുരി കകൊടിയും ക്ഷഠവും- കുറ്റിയും സൂചിയും- ചുരുക്ക ഴും വാട്ടവും- ഇവയെ
 ല്ലാം ഈരണ്ടീരണ്ടായിട്ടു തു ല്യമുദ്രകളെകൊണ്ടു കാട്ടേണ്ടതാകുന്നു.

നാമഃ പിതാഗൃത്യസ്തുല്യാ ലീലാഘൃത്തോത്സ
 വാസ്തമാ ധൈയ്യാരംഭൌ സമൌതുല്യ സി
 ധശ്ചിഹ്നം ഫലംനവാഃ ൧൦൧ സ്നേഹാനുരാ
 ഗ വിശ്വാസാ സ്തുല്യസ്തുല്യകരാ സ്മൃതാഃ
 പാപാപരാധ ദൊഷാശ്ചതാക്ഷ്യഹസ്ത ജ

ടായുഷഃ ൧൦൨ വിളംബക്രമമന്ദാശ്ചതുല്യ
 ഹസ്താ സ്മിരിതാഃ വിഷ്വാദവ്യാധി ഭുഖാ
 നി സമഹസ്താനികൈവലം ൧൦൩
 നാഥൻ അചരൻ ഗുര- ലീലനൃത്തം ഉത്സാഹം ഒരപൊലെ ധൈര്യം ആരംഭം-
 സിദ്ധൻ- ലക്ഷണം ഫലം പുതുതായ്- സ്നേഹം അനുരാഗം വിശ്വാ സം- പാപം
 അപരാധം ദൊഷം- ഗരുഡൻ ഹംസം ജടായുസ്സ്- താമസം ക്രമം മന്ദമായത- ഇതു
 കൾഒരു പൊലെ കാട്ടെണ്ടതാകുന്നു-

മിശ്രമുദ്രാഃ

വൈധവ്യംസുരതം യുദ്ധം രാമസ്ത്രീദാനജ
 ത്യപിഷ്ടതൈപഞ്ച സമാഖ്യാതാ ഹസ്താഃക
 ടകമുഷ്ടയഃ ൧൦൪

വൈധവ്യം സംഭോഗ- യുദ്ധം ശ്രീരാമൻ- സ്ത്രീയെകൊടുക്കുക- ഈഅഞ്ചുപദാഃ
 തമങ്ങളെ കടകമുദ്ര കൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

ഇരൂശ്ണീഖര മുഷ്ടിസ്യാൽ പ്രിയൊഹം
 സാസ്യമുഷ്ടികഃ ബ്രഹ്മാ കടകപക്ഷഃസ്യാ
 ത്ശീവസ്തു മൃഗപക്ഷകഃ ൧൦൫

ഇരൂനെ ശീഖരമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും പ്രിയനെ ഹംസാസ്യമുദ്രകൊണ്ടും
 മുഷ്ടിമുദ്ര കൊണ്ടും ബ്രഹ്മാവിനെ കടകമുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും ശീ
 വനെമൃഗശീഖർ മുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

കത്തരീ മുഖമുഷ്ടിസ്തു വിദ്യാധര ഉദാഹൃതഃ
 യക്ഷസ്തു പക്ഷമുഷ്ടിസ്യാൽ മദ്ധ്യശ്ചന്ദ്രാ
 മ്ബമുഷ്ടികഃ ൧൦൬

വിദ്യാധരനെ കത്തരീമുഖമുദ്ര കൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്ര കൊണ്ടും യക്ഷനെഹംസപക്ഷ
 മുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടി മുദ്രകൊണ്ടും മദ്ധ്യപ്രദേശത്തെ അർദ്ധചന്ദ്രമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമു
 ദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

കത്തരീ കടകം ശാസ്ത്രം കാല്യമാസ്യ പതാ
 കകം പതാക കടകൊ മാസം തദ്വദൈവ
 ചഗൌസ്മൃതാ ൧൦൭

ശാസ്ത്രത്തെ കത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കടക മുദ്ര കൊണ്ടും പ്രഭാതത്തെ ഹംസാ
 സ്യ മുദ്രകൊണ്ടും പതാക മുദ്രകൊണ്ടും അതുപ്രകാരം തന്നെ ഗൊവിനെയും കാ
 ട്ടണം-

കത്തരീ കടകം കന്യാ ശ്രീവത്സം ശിഖരാ
 ജ്ജലിഃ വർദ്ധാനക ഹംസാസ്യ സ്ത്വധ

രഃ പരികീർത്തിതഃ ധ്രുവ

കന്യകയെ കർത്തരീമുഖ മുദ്രകൊണ്ടും കടക മുദ്രകൊണ്ടും ശ്രീവത്സത്തെ ശിവ
രമുദ്രകൊണ്ടും അഞ്ജലിമുദ്ര കൊണ്ടും അധരത്തെ വർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും ഹം
സാസ്യമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

പതാകമുഷ്ടി ഹിംസാസ്യാൽ പ്രതിബന്ധ

സ്തുമൈവച പതാക മുക്താ ഹസ്താഃ സു

ഗ്രീവാംഗദ ബാലിനഃ ധ്രുവ

ഹിംസയെ പതാക മുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരംതന്നെ തടവിനെ
യും സുഗ്രീവൻ അംഗദൻ ബാലി ഇവരെ പതാകമുദ്രകൊണ്ടും മുക്തമുദ്രകൊണ്ടും
കാട്ടണം

സംയുക്ത ഹസപക്ഷാസ്യഃ കീശാ ഹന

മദാദയഃ പതാകാ കർത്തരി ഹസ്തഃ പത്ത

നം ദശകന്ധരഃ ധ്രുവ

ഹനമാൻ തുടങ്ങിയ വാനരന്മാരെ രണ്ടുകൈകൊണ്ടുമുള്ള ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊ
ണ്ടും ഭവനത്തെയും രാവണനെയും പതാക മുദ്രകൊണ്ടും കർത്തരീമുഖ മുദ്രകൊ
ണ്ടും കാട്ടണം.

അഞ്ജലി കടകഃ പ്രൊക്തോ യാഗഃ പല്ല

വ മുഷ്ടികഃ ഹസ്തഃ കടകമുദ്രാവ്യാ സ

ത്യം ധർമ്മശ്ച സംസ്തുതിഃ

യാഗത്തെ അഞ്ജലിമുദ്രകൊണ്ടും കടകമുദ്രകൊണ്ടും സത്യത്തെയും ധർമ്മത്തെയും
പല്ലവമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടി മുദ്രകൊണ്ടും സംസ്തുതിയെ കടക മുദ്രകൊണ്ടും മുദ്രാവ്യാ
മുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

മുദ്രാമുഷ്ടിഃ പിതാ തദ്ദാൽ സൈനാപതിരി

തീരിതഃ മാതാ കടകപക്ഷസ്യാൽ സ ഏ

വച സഖീമതഃ ധ്രുവ

പിതാവിനെ മുദ്രാവ്യാമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടി മുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരം തന്നെ സൈനാ
പതിയെയും മാതാവിനെ കടകമുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും അപ്രകാരം
തന്നെ സഖിയെയും കാട്ടണം-

മുദ്രാപതാക ശ്ചിഹ്നം സ്യാൽ ഹൃദ്യം പക്ഷ

പതാകകഃ കായ്തും ഭായ്തും വിവാഹശ്ച ഹ

സ്തോമുക്ത മുഷ്ടികഃ ധ്രുവ

ലക്ഷണത്തെ മുദ്രാവ്യാമുദ്രകൊണ്ടും പതാകമുദ്രകൊണ്ടും ഹൃദയ സന്തോഷത്തെ
ഉണ്ടാക്കുന്ന പദാന്തത്തെ ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും പതാകമുദ്രകൊണ്ടും കായ്തും

ഭായ്യാ വിവാഹം ഇവകളെ മുക്തമുദ്രകൊണ്ടും മുഷ്ടിമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-
താർക്ഷ്യഃ ശിവര ദൈന്ധ്യാ ദന്നം മുക്തമുദ്ര
ടകഃ വർദ്ധമാനാഞ്ജലീരത്നം വിക്രീഡാ ക
ടകാഞ്ജലീ ധർമ്മ

ഗരുഡനെ ശിവരമുദ്രയുടെ ഒരുഭാഗംകൊണ്ടും അ ന്നത്തെ മുക്തമുദ്രയുടെഒരുഭാഗം
കൊണ്ടും രത്നത്തെ വർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും അഞ്ജലി മുദ്രകൊണ്ടും ക്രീഡയെ
കടക മുദ്രകൊണ്ടും അഞ്ജലി മുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

സൂചി മുഖാഞ്ജലീ ശ്ചിത്രം പൗത്ര പുത്രാ
വ്യാഹ്വദൌ കർത്തരീമുഖ മുദ്രാവ്യൗ പു
ത്രീ കടക സൂചികാ ധർമ്മ

വിശേഷത്തെ സൂചിമുഖ മുദ്ര കൊണ്ടും അംജലി മുദ്ര കൊണ്ടും പുത്രനെയും പുത്ര
ന്റെ പുത്രനെയും കർത്തരീ മുഖമുദ്രകൊണ്ടും മുദ്രാവ്യമുദ്രകൊണ്ടും പുത്രിയെ കടക
മുദ്രകൊണ്ടും സൂചിമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-

വർദ്ധമാനകപക്ഷാവ്യം ബുധൈഃ പീയ
ഷ മിഷ്യതേ മുദ്രാവ്യ പല്ലവൊ ബാഹുര
പായഃ പരീകീർത്തിതഃ ധർമ്മ

അമൃതിനെ വർദ്ധമാനക മുദ്രകൊണ്ടും ഹംസപക്ഷ മുദ്രകൊണ്ടും ബാഹുവെയും
ഉപായത്തെയും മുദ്രാവ്യമുദ്രകൊണ്ടും പല്ലവമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-

കടകാവ്യകരഃപ്രായഃസ്ത്രീത്വേ സർവ്വത്രയൊ
ജയേൽ കടകൗ മുക്തൊ പൈത സ്പന്ദരീപ
രീകീർത്തിതഃ ധർമ്മ

സ്ത്രീത്വത്തിങ്കൽ മിക്കവാറും കടക മദ്ര ചെരണ്ടതാക ന്ന- സ്പന്ദരിയെ കടകമുദ്ര
കൊണ്ടും മുക്തമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-

നാശസ്തമുഷ്ടിദൈന്ധ്യാൽ മദ്ധ്യം ശിവരപ
ക്ഷകഃ പതാക കർത്തരീ ഹസ്സോ യുവരാ
ജ ഇതിസ്മൃതഃ ധർമ്മ

നാശത്തെ മുഷ്ടിമുദ്രയുടെ ഒരുഭാഗം കൊണ്ടും മദ്ധ്യത്തെ ശിവരമുദ്രകൊണ്ടും ഹം
സപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും യുവരാജാവിനെ പതാകമുദ്രകൊണ്ടും കർത്തരീമുഖമുദ്ര
കൊണ്ടും കാട്ടണം-

സംയുക്ത ഹസ്തുപക്ഷാവ്യൊ ദുഃഖം സ്യാ
ദഥസമ്മദഃ ഹസ്സോഹി പക്ഷ മുദ്രാവ്യഃ
ശൌയ്യം സംയുക്തമുഷ്ടികം ധർമ്മ
ദുഃഖത്തെ ഒന്നിച്ചചെത്തിരിക്കുന്ന ഹംസപക്ഷമുദ്ര കൊണ്ടും സന്തോഷത്തെ

ഹംസപക്ഷമുദ്രകൊണ്ടും മൂ ദ്രാഖ്യമുദ്രകൊണ്ടും ശൗയ്യത്തെ തമ്മിൽചെത്തിരിക്കുന്ന മുഷ്ടീമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

കത്തരീമുഖ ഹസ്താസ്യഃ ശംഖസൊപാന
വെണവഃ നീവി സംയുക്ത മൂദ്രാവ്യൊ നാ
സികാ വർദ്ധമാനകഃ ൧൨൦

ശംഖം സൊപാനം വെണ ഇവയെ ഒന്നിച്ചുചെ ത്ത കത്തരീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കണക്കത്തിനെ തമ്മിൽ ചെത്തിരിക്കുന്ന മൂദ്രാഖ്യമുദ്രകൊണ്ടും നാസികയെ വർദ്ധമാനകമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം-

ഹംസാസ്യൊ മണ്ഡപൊഃ ഹസ്ത അളുകൊ
ഹംസപക്ഷകഃ ശൈവലഞ്ച തഥൈ
വാഹുഃ നാട്യശാസ്ത്ര വിശാരദാഃ ൧൨൧

മണ്ഡപത്തെ ഹംസാസ്യ മുദ്രകൊണ്ടും അളകത്തെ യും ചല്ലി(ചണ്ടി)യെയും ഹംസപക്ഷ മുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം

ദ്വയം സർവ്വത്രയൊജ്യസ്യാൽ സൂചീമുഖ
സംസ്ഥിതഃ ഹസ്തശ്ശിഖര നാമേതി വി
ജ്ഞയം വിബുധൈ സ്സദാ ൧൨൨

രണ്ടെന്നുള്ളതിനെ എല്ലാദിക്കിലും ശിഖരമുദ്രകൊണ്ടും സൂചീമുഖമുദ്രകൊണ്ടും കാട്ടണം.

പ്രായഃപ്രൊക്താ മിശ്രഹസ്താ നാട്യശാ
സ്ത്രോക്ത വർത്തനാ ശേഷാസ്ത്ര ഹസ്താ
ജ്ഞാതവ്യാ വിദ്വന്ദിനാട്യ ദശ്നാൽ ൧൨൩

മിക്കവാറും സമ്മിശ്രങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഹസ്തങ്ങളെ ശാസ്ത്രത്തിനനുസരിച്ചു പറഞ്ഞു ശേഷമെല്ലാം കണ്ടറിയെണ്ടതാകുന്നു-

ഇതിഹസ്തലക്ഷണ ദീപികായാം
ദ്വിതീയഃ പരിചെദഃ
(സമ്പൂർണ്ണം)

പ്രസാധകർ
നാളിളകം

